

Toomingal kaunad küljes

SVEN ARBET

Mõnikord muutuvad toomingad söödikute rüüste tõttu pildiks õudusunenäost. Kui läikiv kilesarnane kate okstelt kaob, on puud pärast jaanipäeva raagus – kõik lehed on röövikute nahka läinud. Õnneks tulevad uued lehed ja puu on varsti nii kui ennegi. Sel aastal avastasin aga midagi hoopis ennenägematut: toomingad oleksid nagu teist korda õitsema hakanud. Roheliste lehtede vahel helendasid valkjaskollased kaunakimbud. Millest see tuleb?

Vastab VÄINO PALLUM

Toomepuu viljade moondumist põhjustab tõenäoliselt nende nakatumine kott-tõppe. Haigust tekitab väliskotiliste (*Excoascales*) seltsi kuuluv seen *Taphrina pruni* var. *padi*.

Väliskotilistele seentele on iseloomulik viljakahade puudumine, kotteosed te-

kivad vahetult seeneniidistikul moodustunud eoskotides (askustes). Lülieoseid see seen ei moodusta. Puu koorepragudes talvitunud askosporiid (kotteosed) moodustavad kevadel pungumise teel sekundaarseid eoseid, mis nakatavad puude õitsemise ajal õisi. Haigustekitaja võib seeneniidistikuna tal-

vituda ka puu okstes ja sealt õitesse levida. Nakatunud õitest arenevad kõdrataolised moodustised.

Kott-tõbi on tuntud haigus ploomidel. Normaalse viljade asemel moodustuvad siis väljaveninud lamedad kõverikud ploomid. Haigust tekitab seen *Taphrina pruni*.

Kirsipuudel põhjustab seen

Taphrina cerasi nõialuudust. See tähendab, et uinunud pungadest hakkab arenema ebanormaalselt palju ja tihedalt harunenud lühikesi võrseid.

Seni pole siiski teada, et toominga kott-tõbe põhjustava seene alaliik nakataks ka ploomi- ja kirsipuid.

Punased ja kipras õunapuulehed

Avastasin, et ühel 'Tellissaarel' on lehed punaseks värvunud ja krimpsus. Varem pole ma midagi niisugust näinud. Paistab, et ka mingid pisikesed putukad elavad lehtedel. Võib-olla tuleb see puu liiga tihedast võrast, sest ta on jäänud mitu aastat lõikamata. Mida ette võtta? Põhiline mure on, kuidas vältida kahjustuse levikut, et see teisi puid ei rikuks?

Vastab VÄINO PALLUM

Lehtede kuplumist ja punakaks värvumist põhjustab õunapuu-keerutäi (*Dysaphis devecta*), kes imeb mahla. Kahjustus ilmneb õunapuu õitsemise ajal. Kahjustatud lehed paksenevad, leheservad rulluvad allapoole, moodustuvad roosakad pahakesed ja kõbrukesed. Selline pilt on aiapidajale rohkem tuttav punasel sõstral, ent seal on punakate kuplade tekitaja teine kahjur – sõstra-kublatäi (*Cryptomyzus ribis*).

Kuplades ja keerdunud leheservade varjus imevad mahla tuhkjashallide ebe-

metega kaetud täid. Võrreldes teiste lehetäidega, on õunapuu-keerutäisid koloonias vähe – kuni 10 isendit. Kahjuri munad talvituvad vanemate okste ja tüve koorepragudes. Vastsed kooruvad aprilli lõpus, mai alguses ja toituvad noortel lehtedel. Suvel sünnitavad keerutäid nagu kõik lehetäide liigid elusaid järglasi ning neil areneb 4–5 põlvkonda. Suviste põlvkondade isendid on helepruunid. Tavaliselt keerutäi heas kasvujõus õunapuule suurt kahju ei tee. Soojas ja varjulises kasvukohas võivad nad mõnikord siiski massiliselt palju

neda, põhjustades suure hulga lehtede kuivamist ja õunte väikeseks jäämist.

Möödunud talv oli lehetäide munade talvitumiseks väga soodne, seepärast on neid palju mitmesuguseid taimi kahjustamas. Massilist paljunemist soosisid ka

mai-juuni vahepealsed soojad ilmad.

Keerutäi tõrjeks korjake kipras lehed ära ja põletage. Pritsiige õunapuid korduvalt NeemAzal-T/S-iga (40–50 ml/10 l). Kevadel enne õienuppude puhkemist pritsiige Fastac 50-ga (8–10 ml/10 l), Mavrik 2 F-iga (6 ml/10 l) või Decis 2,5 EC-ga (7–10 ml/10 l). Vajadusel korra pritsimist kohe pärast viimaste kroonlehtede langemist.

Kindlasti harvendage puude võrseid. See on oluline kõigi haiguste ja kahjurite leviku vähendamiseks ja suurte õunte saamiseks.